

INDDRAGELSE AF UNGE,
FÆLLES TILGANG OG
FORANKRING

ILT workshop 3

V. Iben Nørup
Lektor i Socialt Arbejde
Institut for Sociologi & Socialt
Arbejde
AAU

"As to methods, there may be a million and then some, but principles are few.

The man who grasp principles, can successfully select his own methods.

The man who tries methods, ignoring principles, is sure to have trouble."

Ralph Waldo Emmerson
Amerikansk filosof og forfatter

DISPOSITION

- Inddragelse af de unge
 - Hvorfor inddrage?
 - Hvad er inddragelse og hvordan inddrages?
- Fælles faglig tilgang: en vidensbaseret model
 - Grundsyn og problemforståelse
 - Principper for handling og relationer

FØR VI GÅR I GANG...

Hvilken forskel skal ILT projektet gøre for FGU?

Hvad er inddragelse for dig og i din undervisning?

HVORFOR OVERHOVEDET INDDRAGE?

Trivsel og læring kan ikke opnås uden at tage højde for den unges:

- Erfaring og viden fra tidligere
- Præferencer og personlighed
- Kontekst
- Viden om egen situation

Uden inddragelse er det svært at opnå:

- Motivation
- Deltagelse
- Virkning
- Relevans

KONSEKVENSEN NÅR VI IKKE INDDRAGER

"Sådan er det jo med alle folk i min situation. Fordi det er bare sådan et prime-eksempel på, at lige så snart at vi åbner os op, så blive vi smidt for ulvene, ikke. Jeg blev smidt ud to uger inden vores eksamensprojekt. Igen, den første uddannelse, jeg er aldrig... Eller første uddannelse nogensinde, som jeg ikke er blevet smidt ud fra pga. fravær." (Ung mand)

"Jeg tror, jeg er den i kommunen der har haft flest sagsbehandlere. Jeg har ligesom været en sag siden jeg var lille. Men de har aldrig lyttet til mig. Så tænker man jo ligesom heller ikke, at man har noget vigtigt at sige" (Ung kvinde)

Så siger han: "[...] hvis der er noget, så kan du bare sige det. Det bliver mellem os. Jeg vil bare godt vide, hvorfor du komme for sent. Du virker sådan lidt ufokuseret her om morgenen" og sådan noget. Så sagde jeg til ham: "Prøv at hør' her, jeg kommer lige fra et liv, hvor jeg gik i byen hele tiden og sådan noget. Nu skal jeg gå i skole. Så jeg går sent i seng, men jeg bruger en joint om aftenen til ligesom at kunne sove." Og så gik han direkte ned og så stak mig, og sagde det til skolen. (Ung mand)

HVAD ER INDDRAGELSE?

Inddragelse handler grundlæggende om at sikre, at den unge oplever at blive set, hørt og mødt....

(anerkendelse).....

.....Men også om at den unge reelt har noget at skulle have sagt i forhold, der vedrører den unge selv og som er betydningsfulde for den unge (autonomi).

FORSKELLIGE MOTIVER FOR AT INDDRAGE

Rettighed: Børn og unge har ret til at deltage. FNs konvention for børns rettigheder stadfæstede denne ret i 1989

Medborgerskab: Børn og unge skal involveres for at lære blive dannet til demokratiske medborgere

Trivsel: Børn og unge skal inddrages, fordi det er med til at fremme deres trivsel

Funktionalitet: Børn og unge ved bedst hvad der fungerer for dem

Ligeværdighed: Børn og unge er vidende og kompetente og kan på linje med voksne bidrage med deres perspektiver

Roger Harts deltagelsesstige

Trin 8: Børn/unge og voksne er fælles om at tage initiativ og beslutninger

Trin 7: Børnene/de unge er initiativtagere og står i spidsen for handlen

Trin 6: Fælles beslutningstagning mellem børn og voksne på initiativ af de voksne

Trin 5: Børn/unge informeres og høres

Trin 4: Børn/unge informeres og pålægges at deltage, f.eks. som informanter eller på en bestemt måde i en indsats (her også kontrakten)

Trin 3: Børn/unge inddrages som symbolsk gestus

Trin 2: Børns/unges bidrag bruges som dekoration

Trin 1: Børnene/de unge manipuleres gennem deltagelse

WARMINGS 3 PERSPEKTIVER PÅ INDDRAGELSE

Udefra-perspektiv: 'Udefra-perspektiver er voksnes syn på den unge eller grupper af unge. Det er den voksnes kategorisering af den unge/gruppen af unge og den voksnes forståelse af den unge/ungegruppens livssituation. Behov, problemer og udviklingsmuligheder.'

Tilstræbt indefra-perspektiv: 'De voksnes forsøg på at sætte sig i den unges sted kan anskues som et tilstræbt indefra-perspektiv: et forsøg på at forstå, hvordan det føles og opleves at være den/de unge i en bestemt situation eller under bestemte vilkår.'

Indefra perspektiv: 'unges artikulerede holdninger, oplevelser og ønsker'

DELTAGELSESKONTINUUM

INDDRAGELSENS 'DYBDE'

Forskellige grader af 'ejendomsret over egne problemer' – altså at have retten til at definere og kontrollere følgende faktorer:

1. at bestemme, om et problem eksisterer
2. at definere problemet
3. at afgøre, om der skal gøres noget ved problemet
4. at vælge mellem forskellige former for hjælp/ løsning
5. at igangsætte, opretholde eller afslutte tiltaget

Inddragelse er ikke et spørgsmål om enten/eller - deltagelse kan have mange former og formater

Den gode inddragelse er kontekstbestemt og afhænger af:

- Opgave og situation (fx er det undervisning, samtale, løsning af personlige problematikker?)
- Den unges forudsætninger (fx alder, viden, sprog, interesse)
- Inddragelsens formål (fx sikring af rettigheder, øget trivsel)

HVAD BETYDER DET SÅ?

HVORDAN INDDRAGER VI UNGE?

Direkte

Fx ved at spørge eller lade den unge komme med forslag, sætte dagsorden, italesætte ønsker og behov

Facilitere aktiviteter, der giver de unge muligheden for at artikulere ønsker og behov

Indirekte

Aflæse den unges reaktioner, udtryk, kropssprog

Gribe og udfordre spontane udsagn og udtryk (fx begejstring, kritik, modstand)

Tage de unges perspektiver med videre fx i organisationen

Give plads til 'ikke-på forhånd definerede' opgaver og aktiviteter

BETINGELSER FOR INDDRAGELSE I

Inddragelse tager tid. Er der nok ressourcer?

Harmonerer de nye måder at inddrage børn og unge på med de eksisterende forståelser af børn og unges deltagelse?

Udfordrer børn og unges deltagelse andre vigtige prioriteringer/dagsordener?

BETINGELSER FOR INDDRAGELSE II

- Muligheder og metoder er underlagt de eksisterende rammer (alternativt skal rammen ændres)
- Forskellige rammer og situationer faciliterer forskellige former for deltagelse
- Unges oplevelse af deltagelse går på tværs af forskellige situationer og arenaer

BETINGELSER FOR INDDRAGELSE III

- Unges hverdagsliv kører i en anden rytme og et andet gear end voksnes arbejdsliv
- Unges tidshorisonter er anderledes og kortere end voksnes
- Når forandringen trækker i langdrag og 'tidsgabet' mellem inddragelse og handling bliver for stort taber den unge forandringen af syne.

FREMTIDSVÆRKSTED: ET EKSEMPEL PÅ EN METODE

1. Forberedelsesfase
- Definition af tema og orientering
2. Kritikfase
 - Hvad fungerer ikke
3. Fantasi/utopifase
 - Hvad drømmer vi om
4. En virkeliggørelses- eller realiseringsfase
 - Oversættelse (kan laves som en selvstændig mini-fase)
 - Prioritering og udvælgelse
 - Næste skridt

Motivation for inddragelsen	Den unges rolle	Hvem har initiativ og ansvar	Hvem har beslutningskompetence til:	Formen på inddragelse	Tidsperspektiv	Succesfuld inddragelse er:
Rettigheder / juridisk: Den unge har ret til inddragelse	Den unge er informeret deltager	Den voksne tager initiativ og har ansvaret	at bestemme, om et problem eksisterer	Den unges perspektiv videreformidles af den voksne	Inddragelse og handling sker samtidig/sideløbende	Øget trivsel
Medborgerskab: Inddragelse som læring til demokratisk dannelse	Den unge er 'informant' - bliver hørt og informerer / fortæller	Fælles initiativ, den voksne har ansvaret	at definere problemet	Den unges (nonverbale) reaktion aflæses og respekteres	Handling sker umiddelbart efter beslutningen	Øget (aktiv) deltagelse / Øget motivation / mindre modstand
Trivsel: Inddragelse er nødvendig for trivsel	Den unge er deltager under på forhånd fastsatte rammer	Den unge har initiativet, fælles ansvar / den voksne har ansvaret	at afgøre, om der skal gøres noget ved problemet	Den unges spontane udsagn gribes	Inddragelsen fører til handling i løbet af en tydelig tidshorisont	Bedre læring / resultater
Funktionalitet: Den unge ved, hvad han/hun har behov for	Den unge er deltager og medbestemmer	Den unge har initiativet og ansvaret	at vælge mellem forskellige former for hjælp / løsning	Den unge spørges direkte	Inddragelsen fører til handlinger over en længere, udefineret tidsperiode	Nye ideer og perspektiver
Ligeværd: Den unge skal behandles på lige fod med den voksne	Den unge er deltager og har bestemmelsesretten		at igangsætte, opretholde eller afslutte tiltaget	Der faciliteres aktiviteter som inddrager den unge	Inddragelsen fører ikke til direkte handlinger	Sikring af rettigheder

FÆLLES FAGLIG TILGANG

Grundsyn, handlinger og organisering

FØR VI GÅR VIDERE

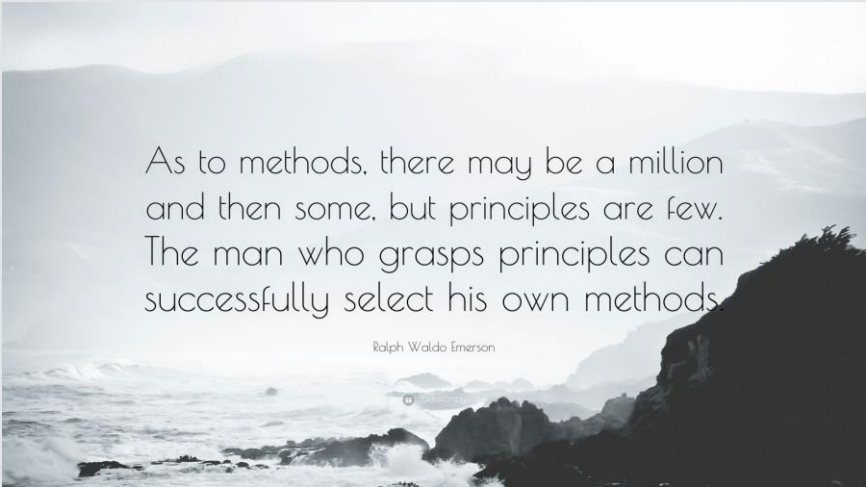
Hvilke projekter - eller delelementer - fra ILT vil du gerne udbrede i FGU?

Hvilke begreber og forståelser er de vigtigste at tage med videre fra ILT?

Hvad er de vigtigste betingelser for at projekter eller forståelser kan leve videre i FGU?

EN VIDENS- OG FORSKNINGSBASERET TILGANG TIL ARBEJDET MED TRIVSEL OG INDDRAGELSE

- En faglig tilgang baseret på grundlæggende principper og forståelse
- Ikke en detaljeret brugermanual eller en værktøjskasse
- Kernen er fælles forståelser, begreber, principper og sprog

As to methods, there may be a million
and then some, but principles are few.
The man who grasps principles can
successfully select his own methods.

Ralph Waldo Emerson

OMDREJNINGSPUNKTET ER OMSÆTNINGEN I PRAKSIS

Vi kan ikke arbejde med trivsel og inddragelse uden at tage udgangspunkt i lige præcis den situation, den unge eller den klasse det handler om.

Glemmer vi det, så mislykkes vores gode intentioner!

Fokus er derfor altid på de unge og den relation, vi skaber til dem.

FLEKSIBILITET, TILPASNING OG INDIVIDUELLE LØSNINGER

VI ER NØDT TIL AT
VÆLGE DEN LØSNING,
SOM PASSER TIL DEN
ENKELTE SITUATION

ELLERS ENDER VI
LIGESOM HAM HER!

HVAD VED VI ALLEREDE OM DE UNGE, DER MISTRIVES?

- Komplekse problemer og livssituationer - mange 'sammenfildrede' problemer
 - Det hjælper derfor ikke kun at fokusere ét sted (fx på job/uddannelse)
- Dårlige erfaringer med skolesystemet
 - Faglige problemer handler ofte ikke (kun) om evner og begrænsninger
 - Følgelig: modstand mod at deltage, kan syne svær at motivere
 - Mistro til professionelle voksne
- Økonomisk udsatte: fattigdom eller økonomiske trængsler er hverdagen
 - Hjemløshed / couch surfing
 - Gæld, ubetalte regninger, private (tvivlsomme) lån
 - Økonomien er en massiv barriere og stressfaktor
 - Fattigdommen overses ofte i praksis / reduceres til 'dårlige prioriteringer'

HVAD VED VI ALLEREDE OM DE UNGES II

- De unge drømmer om en bedre tilværelse: om at være 'normale'
- Disse unge oplever også et voldsomt pres for at præstere: men deres respons er anderledes end de mere ressourcestærke unge
 - Mange 'fryser' og giver op (Fatalisme)
 - 'Jeg har alligevel ikke en chance'
 - Ofte opgiver de - og opgives de - allerede i grundskolen
- Fælles er fortællingen om at 'det er alene min egen skyld'

TILGANGENS 3
SØJLER:

Synet på de unge

Relationen med de unge

Organisering af arbejdet med trivsel

SØJLE 1: SYNET PÅ DE UNGE

Et fælles syn på de unge:

- De unge ønsker selv at flytte sig ud af deres udsatte position. De ønsker at trives.
- De unge har viden om, hvad der er vigtigt for dem, hvis deres situation skal ændres.
- De unges perspektiver skal være bærende i formulering af såvel mål som af vejen mod dem

Ungesynet er:

- Eksplicit: man er bevidst om, hvordan man ser på de unge
- Italesat: Man taler om - og udfordrer - problemforståelser og synet på den unge

SØJLE 1: SYNET PÅ DE UNGE

Centrale

At man tror på det, de unge fortæller

elementer

At man tør afprøve det, den unge selv peger på

At man tør udfordre den unge uden at forsøge at 'overtale'

At man interesserer sig for den unge

SØJLE 2: RELATIONEN MED DE UNGE

Fokus: Tillidsfuld relation mellem de unge og den voksne

- Man skal kende det/ de enkelte unge menneske(r) for at vide hvilken indsats, der opleves meningsfuld.
- Den unge skal opleve sig set og hørt som menneske - afsættet for handling er den unges egne ønsker til tilværelsen

Det kræver at:

- At man mener relationen alvorligt!
- At der er tid og mulighed for at handle på de unges perspektiver
- Medarbejderne fagligt er klædt på - og løbende klædes på - til at arbejde med relationer

SØJLE 2: RELATIONEN MED DE UNGE

Centrale
elementer

At vide nogen er der og tager den unge alvorligt.

At der følges op og at medarbejderen (også) overholder aftalerne

At planen ikke er lavet på forhånd men udvikles løbende med den unge

At man ikke dømmes eller straffes, når noget mislykkes

SØJLE 3: ORGANISERING AF INDDRAGELSE OG TRIVSEL

Organiseringen :

- Enkel: få aktører, en 'kernestab' med én kerneopgave
- Fleksibel: indsatsen kunne i høj grad tilpasset den enkelte unge
- Tæt: faglig sparring, fælles forståelser

Det kræver:

- Korte beslutningsgange: Medarbejdere og faglig leder ska/have beslutningskompetence
- Mulighed for at medarbejdere kan justere og tilpasse forløb og indhold
- TID OG RESSOURCER! Man kan ikke etablere relationer og tillid på 5 minutter

Hvis organisering og ledelse ikke understøtter arbejdet med trivsel og inddragelse, vil indsatsen næsten altid mislykkes.... Trods gode intentioner og trods medarbejdernes store arbejde!

SØJLE 3: ORGANISERING AF INDDRAGELSE OG TRIVSEL II

Forudsætningerne for succes er:

- Samarbejde: Internt i organisationen, eksternt med relevante parter
- Faglighed: fælles begrebsforståelser, de rigtige redskaber i kassen
- Ledelse: Facilitering af faglighed, problemløsning, fokus

Det kræver:

- Organisatorisk kendskab til indsatsen: Forståelse, prioritering og rum
- Tid og fokus: investering i faglig udvikling, tid til fælles faglige drøftelser - ikke kun af de konkrete problemer her og nu
- Ledelse med faglighed: Fagligt kendskab til medarbejdernes arbejde og målgruppens situation

FORUDSÆTNINGER FOR AT ARBEJDE MED TRIVSEL OG INDDRAGELSE

Fleksibilitet

- Når arbejdsdagen tilrettelægges
- Reelle muligheder for at tilpasse til situationen

Enkelthed

- Korte beslutningsgange
- Få aktører og fokus på kerneopgaven

Prioritering

- Ressourcer
- Samarbejde

ORGANISATORISK FOKUS PÅ FÆLLES FAGLIGHED

Faglighed skal være i centrum

- Hos medarbejderne
- I ledelsen af indsatsen

Der skal gives plads til faglighed!

- Rum og tid til at træffe faglige skøn
- Rum og kompetence til at træffe lokale ledelsesmæssige beslutninger

Den faglige tilgang skal italesættes - dette kræver tid til faglige snakke udover løsningen af konkrete problemer

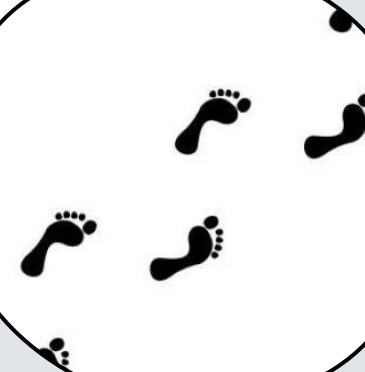
HVAD GØR MAN SÅ?

- Start i det konkrete og overskuelige
- De små skridt i hverdagen flytter ofte mere end store forkromede tiltag
- Små, konkrete tiltag, der kan implementeres i dagligdagen
- Korte og konkrete beskrivelser af det fælles faglige ståsted (begreber, grundsyn mv)

EKSEMPLER PÅ 'DE SMÅ SKRIDT'

- Afsæt tid fx en gang om måneden til et fagligt møde: Fokus på den faglige sparring og drøftelse, ikke på at planlægge, koordinere og brandslukke. Fagligheden skal have sin egen plads.
- Brug fælles skriftligt/visuelt materiale til at tale om indsatsen: Fx skema over trivselsforståelser eller organisatoriske udfordringer fra workshop 1 og 2.
 - Husk de evt. nye kolleger!

UDBREDELSE AF ILT PROJEKTERNE

Hvilke projekter har fungeret godt?

- Hvad kendetegner dem?
- Hvorfor har de fungeret?
- Hvad er de(t) vigtigste element(er)?

Hvad har vi lært af projekterne?

- Konkrete metoder, nye ideer til aktiviteter?
- Generelle tiltage, refleksioner over arbejdet med trivsel mere generelt?

UDBREDELSE AF ILT PROJEKTERNE II

Hvilke konkrete projekter egner sig til at blive skaleret op?

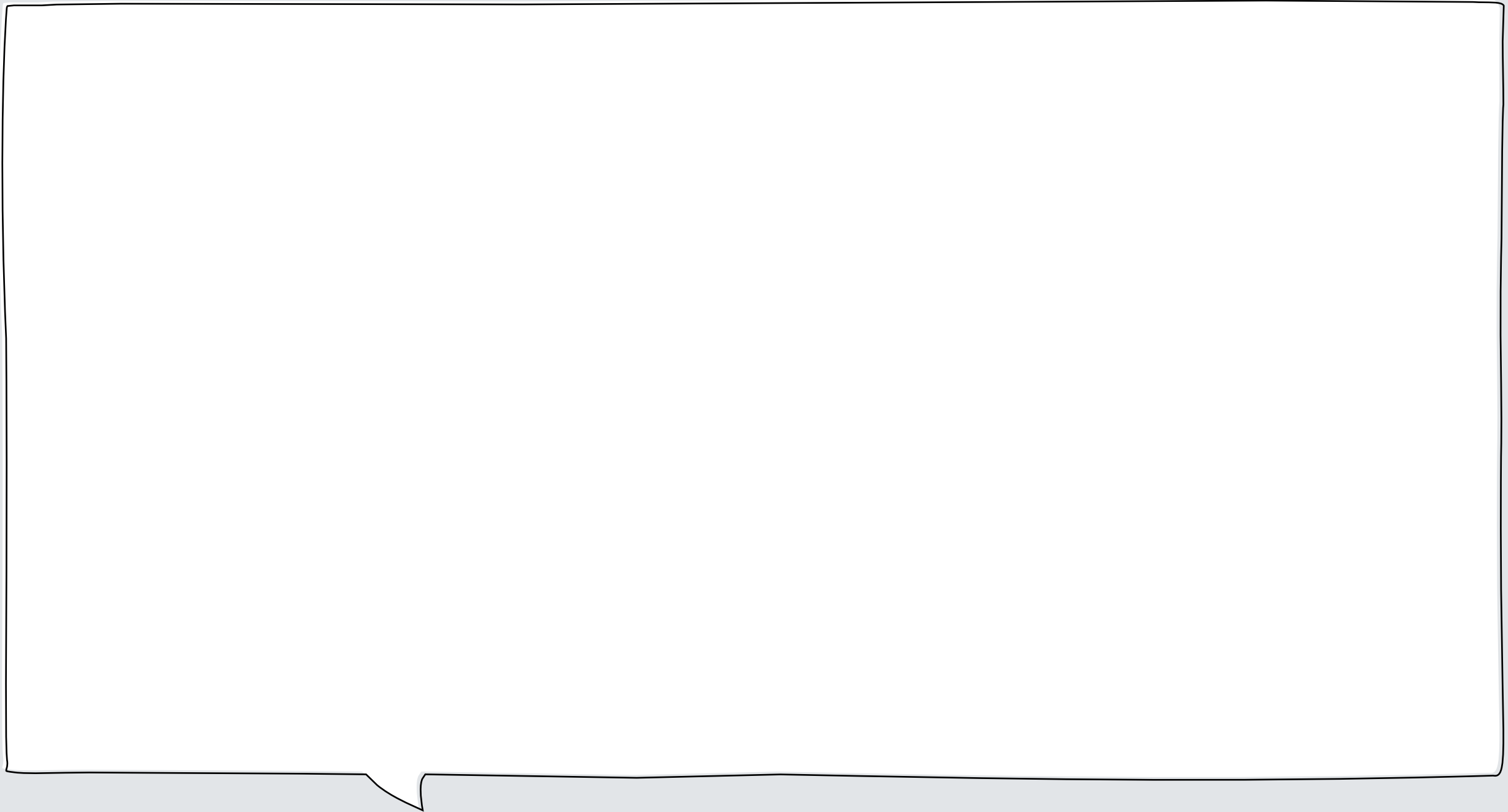
- Til hele FGU, til enkelte afdelinger, i bestemte fag?
- Hvilke organisatoriske rammer har der været omkring projektet? Hvordan sikres de videre?
- Er tiltag og ideer tydeliggjort for øvrige kolleger og for ledelsen?

Hvilke begreber, forståelser og grundprincipper vil vi gerne tage med videre?

- Hvordan adskiller de sig fra det, vi hidtil har gjort?
- Hvordan sikrer vi den faglige omsætning?
 - Fælles møder, seminarer, termadage?
 - Inspirationskataloger, begrebsmateriale?
 - Involvering af ledelsen?

TAK FOR
OPMÆRKSOMHEDEN!
SPØRGSMÅL?

Trivselsbegreb	Forståelse	Udtryk	Opsporing af	Fokus og niveau	Løsning
Læring	Læring, skoleresultater, performance	Dårlige resultater, fravær, indlæringsproblemer	Elever med dårlige skoleresultater	Den enkelte elevs performance	Tiltag for at styrke den enkelte elev fagligt
Skolefællesskab	Trivsel skabes i skolefællesskabet	Mobning, udelukkelse, dårlige dynamikker, negativt læringsmiljø	Elever udenfor fællesskabet, negative dynamikker i fællesskabet	Læringsmiljøet, klassefællesskab	Tiltag der adresserer hvordan det fælles lærings- og sociale rum i klassen fungerer
Mental sundhed	Psykisk tilstand	Psykiske symptomer, psykiske sygdomme, misbrug	Elever med dårlig mental sundhed	Den enkelte elevs mentale sundhed	Behandling og forebyggelse af mentale problemer
Sociale relationer	Sociale relationer og fællesskaber	Ensomhed, isolation, manglende deltagelse socialt, få eller ingen stærke relationer	Elever uden netværk, elever der ikke deltager i sociale aktiviteter	Relationen mellem den enkelte elev og fællesskabet	Skabelse af sociale relationer, øget deltagelse socialt og i fritidsaktiviteter
Fysisk sundhed	Godt fysisk helbred, sundhed	Inaktivitet, usunde kostvaner, rygning, alkohol, stoffer, sygdom og handicap	Elever med sundhedsproblemer og risikoadfærd	Den enkelte elevs vaner i forhold til sundhed	Sundhedsfremmende tiltag
Familierelationer	Social baggrund og opvækst (social arv)	Forældres sociale problemer, manglende omsorg og pålidelige voksne	Elever med bestemte sociale baggrunde	Den enkelte elev og dennes familie	Særlig støtte, afhjælpning / lindring af problemer i hjemmet

Organisatorisk forklaring	Barriere	Årsag	Løsningsfokus
Organisationskultur	Modstand / modvilje mod aktiviteten	<ul style="list-style-type: none"> - Ideen betragtes som dårlig - Manglende tid, ressourcer mv. - 'Automatpiloten' - Negativt arbejdsmiljø - Samarbejdsproblemer 	<ul style="list-style-type: none"> - Afdæk hvorfor. Informer, tilpas - Afsæt ressourcer eller nedskalér - Informer, udfodr holdningen - Kræver større organisatorisk fokus - Afdæk årsager, udfodr fordomme
Strukturer og rammer	Aktiviteten passer ikke ind i organisationen	<ul style="list-style-type: none"> - Lovgivning / regler - Arbejdsgange og rutiner - Organisationens opbygning - Lokale kontekster 	<ul style="list-style-type: none"> - Justering af aktiviteten - Afdæk hvor / hvorfor problemerne opstår. Tilpas - Afdæk hvad der skaber problemer. Juster / tilpas - Fokus på omsætning og tilpasning til den lokale kontekst
Ressourcer	Mangel på (de rigtige) ressourcer	<ul style="list-style-type: none"> - Ikke råd - Mangel på viden - Mangel på redskaber 	<ul style="list-style-type: none"> - Budgettet øges eller aktiviteten nedskalleres - Hvor kan vi hente viden (kurser, kolleger?) - Hvad mangles? Hvor kan de opnås?
Ledelse	Ledelse	<ul style="list-style-type: none"> - Manglende opbakning - Manglende tydelighed - Manglende prioriteringer - Utydeligt ansvar 	<ul style="list-style-type: none"> - Afdæk hvorfor. Adresser årsag - Ledelsesmæssig afklaring af begreber, mål og fokus - Tydelighed om prioriteringer. Hvad er vigtigst? - Klarhed over, hvem der har bolden, hvornår

